

UNIVERZITET „UNION – NIKOLA TESLA“ U BEOGRADU

Broj: 1413

Datum: 17.07.2018. god

Beograd

IZVEŠTAJ KOMISIJE ZA OCENU I ODBRANU DOKTORSKE DISERTACIJE

I PODACI O KOMISIJI

1. Datum i organ koji je imenovao komisiju:

Nastavno-naučno veće FAKULTETA ZA GRADITELJSKI MENADŽMENT Univerziteta „Union - Nikola Tesla“ u Beogradu na sednici održanoj 11.04.2018. godine.

2. Sastav komisije sa naznakom imena i prezimena svakog člana, zvanja, naziva uže naučne oblasti za koju je izabran u zvanje, datuma izbora u zvanje i naziv fakulteta, ustanove u kojoj je član komisije zaposlen:

1. Dr Slavko Božilović, predsednik komisije, profesor emeritus, izbor u zvanje: (28. 10. 2011.), uža naučna oblast: menadžment, građevinarstvo, Fakultet za graditeljski menadžment, Univerzitet „Union-Nikola Tesla“ u Beogradu
2. Dr Nebojša Zakić, redovni profesor, uža naučna oblast: Menadžment (07. 03. 2017.), Fakultet za preduzetnički biznis i menadžment nekretnina, Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Beograd, mentor
3. Dr Slavomir Miletić, redovni profesor, izbor u zvanje: (04. 07. 2011.), oblast ekonomija, Ekonomski fakultet Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, spoljni član
4. Dr Ivan Šijaković, redovni profesor, uža naučna oblast: opšti predmeti, izbor u zvanje: (27. 03. 2013.), Fakultet za preduzetnički biznis, Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Beograd, član

II PODACI O KANDIDATU

1. Ime, ime jednog roditelja, prezime:

Dušan Jugoslav Aničić

2. Datum i mesto rođenja, opština, Republika:

16.08.1990., Užice, Republika Srbija

3. Datum odbrane, mesto i naziv doktorske disertacije:

Fakultet za graditeljski menadžment Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Beograd
Uloga lokalne samouprave u privrednom razvoju Republike Srbije – mogućnosti i

- ograničenja
4. Naučna oblast iz koje je stečeno akademsko zvanje posle diplomiranja:
Ekonomija

III NASLOV DOKTORSKE DISERTACIJE:

Uloga lokalne samouprave u privrednom razvoju Republike Srbije – mogućnosti i ograničenja

IV PREGLED DOKTORSKE DISERTACIJE:

Polazeći od definisanih pretpostavki i ciljeva istraživanja nastala je i odgovarajuća struktura rada. Osim uvoda i teorijsko-metodološkog okvira istraživanja disertacija sadrži pet delova, od kojih četiri čine teorijska razmatranja, dok je u petom delu dat pregled empirijskog istraživanja. Na kraju su data zaključna razmatranja.

UVOD sa teorijsko-metodološkim delom rada sadrži četiri celine u kojima se predstavljaju uvodne napomene o temi, definišu problemi, predmet, ciljevi, zadaci, polazne hipoteze, naučne metode istraživanja i obrazloženje izabrane strukture rada.

Prvi deo rada koji nosi naslov KONCEPT LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA se sastoji od šest pojedinačnih delova i to: definisanje i značaj lokalnog ekonomskog razvoja, zatim koncept lokalnog ekonomskog razvoja u prošlosti i u sadašnjem trenutku, ključni faktori za uspešnost ovog procesa, nadležnost lokalnih samouprava u Srbiji i uticaj globalizacije na odvijanje procesa lokalnog ekonomskog razvoja.

U ovom delu rada dato je definisanje pojma lokalnog ekonomskog razvoja od strane najistaknutijih autora koji su se bavili ovom problematikom i njegov istorijat kroz tri talasa lokalnog ekonomskog razvoja na primeru SAD, gde je ovaj koncept najpre zaživeo. Sve definicije lokalnog ekonomskog razvoja stavljaju u prvi plan činjenicu da je lokalni ekonomski razvoj proces koji se stalno odvija i unapređuje, kao i to koliko je važna saradnja lokalnih aktera kao konstitutivnih elemenata ovog koncepta. Ističe se da je ekonomski razvoj visokog kvaliteta ako je održiv, donosi trajne koristi u smislu zaposlenosti i životnog standarda i smanjenja siromaštva u lokalnoj zajednici. U ovom delu su definisani najvažniji faktori za uspešnost koncepta lokalnog ekonomskog razvoja kao što su lokacija, preduzetnička orijentacija javnog sektora, opterećenost privrede, prirodna bogatstva, nasleđeno stanje privrede, ljudski faktor, politička kultura građana i dr. U ovom delu rada je izneta i komparacija upravljanja lokalnim ekonomskim razvojem u prošlosti i danas. Prvi deo rada se bavi i lokalnim ekonomskim razvojem u Srbiji, i to počecima razvoja i pravnim okvirom sistema lokalne samouprave definisanim kroz Zakon o lokalnoj samoupravi iz 2007. godine, u kome su prvi put precizno određene nadležnosti lokalne samouprave za donošenje programa i projekata lokalnog ekonomskog razvoja.

Drugi deo rada koji nosi naslov POSLOVNO OKRUŽENJE U SRBIJI U TRANZICIONOM PERIODU obrađuje poslovno okruženje i faktore koji su uticali na ostvarene rezultate razvoja u tranzicionom periodu. Obrađeni su ključni makroekonomski pokazatelji razvoja i faktori koji su ih uslovlili u najvećoj meri. U ovom delu je obrađena ekonomska politika koja je vođena pre i posle velike finansijske krize iz 2008. godine i njen uticaj na ostvarene rezultate privrede i celokupan razvoj zemlje. Značajna pažnja u ovom delu rada je posvećena pitanjima i faktorima konkurentnosti zemlje, investicionoj politici i efektima stranih direktnih investicija na privredni razvoj. Poseban deo rada se odnosi na mogućnosti razvoja sektora malih i srednjih preduzeća i preduzetništva, imajući u vidu nezavidan položaj velikih ekonomskih sistema koji su činili dominantnu privrednu strukturu u predtranzicionom periodu. Dati su i efekti monetarne politike u ovom periodu, kao i analiza poslovanja bankarskog sektora Srbije i politike kreditiranja i visine kamatnih stopa na odobrene kredite privredi. U radu se analizira poreska politika kao važan segment društvenog razvoja, kao i politika regionalnog razvoja koja je dovela do velikih razlika u

razvijenosti pojedinih regiona Srbije, kao i opština unutar regiona. Prikazani su podaci o stanju zaduženosti i mogućnosti daljeg zaduživanja jedinica lokalne samouprave, u cilju bržeg ekonomskog razvoja, kao i važnost politike održivog razvoja, kao strateškog razvojnog cilja.

Treći deo rada obuhvata INSTITUCIONALNU STRUKTURU I ELEMENTE PROCESA LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA u Srbiji. U njemu je obrađena pravna i institucionalna struktura u upravljanju lokalnim ekonomskim razvojem, politika regionalnog razvoja EU i Srbije, definisane su nadležnosti lokalne samouprave za bavljenje poslovima lokalnog ekonomskog razvoja shodno važećim propisima države. U ovom delu rada su definisani ciljevi i zadaci institucija koje se bave razvojnim pitanjima na nacionalnom i regionalnom nivou, kao što su Razvojna agencija Srbije, Nacionalna agencija za regionalni razvoj, Fond za razvoj Republike Srbije, Regionalni razvojni saveti. Takođe, definisane su i kancelarije za lokalni ekonomski razvoj, kao nosioci poslova i zadataka razvoja na lokalnom nivou, kao i uloga i zadaci Stalne konferencije gradova i opština (SKGO), udruženja koje se bavi unapređenjem svih aspekata bavljenja lokalnim razvojem i pomaže lokalnim samoupravama na celom području države. U ovom delu su obrađeni i ključni elementi procesa lokalnog ekonomskog razvoja, kao što su strateško planiranje, javno-privatno partnerstvo, biznis inkubatori i klasteri, uz date komparacije sa primerima iz zemalja okruženja i zemalja Jugoistočne Evrope. Važan deo je posvećen pitanjima finansiranja lokalne samouprave, ostvarivanju izvornih, ustupljenih prihoda i transfera, kao i model finansiranja putem zaduživanja. Posebno je apostrofirana lokalna poreska politika i njen uticaj na lokalni ekonomski razvoj.

U četvrtom delu rada su prezentovani REZULTATI SPROVEDENOG ISTRAŽIVANJA o mestu i ulozi lokalne samouprave u vođenju lokalnog ekonomskog razvoja, mogućnosti koje su na raspolaganju lokalnim vlastima i prepreke koje ih sputavaju u postizanju boljih rezultata. U ovom delu rada su testirane postavljene hipoteze u radu odgovarajućim statističkim metodama, a utvrđeni su i statistički značajne razlike u mišljenjima zaposlenih u lokalnoj samoupravi od mišljenja privatnog sektora i naučno-obrazovnih institucija. Najznačajniji faktori koji utiču na lokalni ekonomski razvoj su, po mišljenju ispitanika, preduzetnička inicijativa lokalne samouprave, raspoloživost kvalifikovane radne snage i lokacija lokalne samouprave. Faktori poput dostupnosti prirodnih resursa, nasleđenog privrednog stanja i poreskih podsticaja su manje vrednovani od strane ispitanika u uzorku.

U ZAKLJUČKU je predočena sinteza teorijskih i empirijskih rezultata istraživanja, koji pokazuju da je neophodno veće učešće lokalne samouprave u kreiranju i sprovođenju ekonomske politike na opštinskom i regionalnom nivou. Ekonomska politika na nacionalnom nivou nije uspela da se odupre globalnoj konkurenciji čime je dodatno otvorena mogućnost da se jedinice lokalne samouprave adekvatno uključe u rešavanje privrednog razvoja svojih sredina, smanjenja nezaposlenosti i povećanja životnog standarda svojih građana. Efikasnost procesa lokalnog ekonomskog razvoja će u velikoj meri zavisiti od sposobnosti lokalne vlasti, ali i drugih aktera zajednice – lokalne privrede, udruženja građana i pojedinaca zainteresovanih za razvoj svog područja.

Na kraju rada sledi pregled korišćene literature i prilozi.

Broj strana rada: 373;

Broj tabela: 106;

Broj grafikona: 26;

Broj slika: 5.

V VREDNOVANJE POJEDINIH DELOVA DOKTORSKE DISERTACIJE:

Rezultati ovog istraživanja će biti u funkciji primenjene nauke, odnosno na osnovu analiza teorijske osnove i stvarnog procesa odvijanja lokalnog ekonomskog razvoja date su preporuke za

povećanje efikasnosti lokalnog ekonomskog razvoja u cilju smanjenja nezaposlenosti i povećanja životnog standarda stanovništva. U radu se objašnjava neraskidiva veza između procesa globalizacije i ekonomskog razvoja pojedinačnih zemalja. Među savremenim ekonomistima u svetu postoje različita viđenja o mestu i ulozi lokalne samouprave u pitanjima ekonomskog razvoja, što je bio i dodatni element za proučavanje ove problematike u savremenim tržišnim uslovima.

U uvodnom poglavlju koncizno je obrazložena tema disertacije i definisani su predmet i ciljevi istraživanja, kao i glavna pitanja na koje je istraživanje usmereno. Ukratko je opisana metodologija istraživanja i navedene su tehnike naučnoistraživačkog postupka koje su primenjene pri prikupljanju i obradi podataka, njihovom tumačenju i evaluaciji. Definisan je osnovni cilj istraživanja kojim se ukazuje na potrebu jačeg uključivanja lokalne samouprave u vođenju ekonomske politike na svom području u funkciji podizanja konkurentnosti privrede i podizanja životnog standarda građana.

U prvom delu rada dat je detaljan teorijski uvid u savremena shvatanja uloge lokalnog ekonomskog razvoja u vođenju ekonomske politike razvijenih i zemalja u tranziciji. Ukazano je da je to neminovan proces u uslovima globalizacije koja briše nacionalne granice i sve više utiče na razvoj privrede u lokalnim okvirima, pa otuda i neophodnost još većeg uključivanja lokalnih zajednica u pitanjima ekonomskog razvoja. Ovaj deo rada se bavi i nadležnošću lokalnih samouprava da se bave pitanjima ekonomskog razvoja jer je u Srbiji tek od 2006. stvoren zakonski osnov za bavljenje ovim procesom. Takođe, ukazuje se i na činjenicu da EU veliku pažnju posvećuje organima lokalne vlasti time što formira veliki broj institucija i organizacija za bavljenje lokalnim ekonomskim razvojem.

U drugom delu rada je predstavljeno poslovno okruženje u tranzicionom periodu u Srbiji i uticaj ekonomske politike koja je vođena u tom periodu na sveukupan privredni razvoj. Obradena su pitanja pozicije države po pojedinim elementima konkurentnosti privrede, mogućnostima i strategiji poboljšanja konkurentne pozicije u narednom periodu. Ukazano je na značaj razvoja preduzetništva i malih preduzeća s obzirom na propadanje velikih ekonomskih sistema koji su bili nosioci razvoja u predtranzicionom periodu. U ovom delu su obrađene i tematike vođenja monetarne, investicione i poreske politike i njihovim efektima na privredni razvoj. Skrenuta je pažnja kreatorima ekonomske politike na potrebu drugačijeg pristupa vođenju regionalne politike imajući u vidu velike razlike u razvijenosti pojedinih regiona i opština u njima.

Treći deo rada obuhvata razvoj pravne i institucionalne strukture u upravljanju lokalnim ekonomskim razvojem, počev od zakonskih pretpostavki za bavljenje ovim procesom od strane lokalne samouprave i problema na relaciji lokalnih prema centralnim vlastima, do institucija koje se bave ovim pitanjima kao što su Razvojna agencija Srbije, Fond za razvoj i druge. U ovom delu rada se ukazuje i na osnovne elemente lokalnog ekonomskog razvoja i njihov značaj za dalji napredak ovog procesa. Strateško planiranje lokalnog ekonomskog razvoja, javno-privatno partnerstvo, razvoj poslovnih inkubatora i klastera su pitanja u kojima postoje velike mogućnosti za unapređenje procesa razvoja po ugledu na razvijene zemlje. U Srbiji su posebno bolna pitanja načina finansiranja projekata i programa lokalnog razvoja zbog nedostatka finansijskih sredstava, pa se u ovom delu rada značajna pažnja posvećuje mogućnostima finansiranja lokalnih projekata kao i vođenju lokalne poreske politike koja mora da bude u funkciji razvoja privrede, bez obzira na skromne budžetske prihode većine lokalnih samouprava u Srbiji.

U četvrtom delu rada su prikazani rezultati istraživanja o mestu i ulozi koje lokalne samouprave treba da imaju u vođenju lokalnog razvoja, preprekama koje smanjuju efikasnost lokalnih projekata, neiskorišćenim prednostima i mogućnostima za poboljšanje tih procesa u perspektivi. U ovom delu rada se, na osnovu rezultata istraživanja, ukazuje na neiskorišćene komparativne prednosti lokalnih samouprava, na slabu međuopštinsku saradnju, na nizak nivo usaglašenosti lokalnih strategija razvoja sa nacionalnim planovima i dr. Takođe, istraživanje je pokazalo da veliki broj lokalnih samouprava nema elementarne infrastrukturne uslove za bilo kakav značajniji razvoj bez pomoći sa strane. Sve ove činjenice treba da utiču na kreatore ekonomske politke da se

kroz ravnomerni regionalni razvoj omogućiti ovim zajednicama priključak razvijenim delovima zemlje.

U petom delu rada su dati zaključci, preporuke i mogući pravci daljih istraživanja iz ove oblasti. Na osnovu temeljnog pristupa analizi polaznih teza može se zaključiti da si izvedeni zaključci relevantni i adekvatni postavljenom cilju disertacije. Bez obzira na brojne prepreke, lokalne vlasti u saradnji sa privatnim i tzv. trećim sektorom mogu ostvariti značajna poboljšanja usmanjenju nezaposlenosti, povećanja konkurentnosti i, u krajnjoj liniji, povećanja životnog standarda stanovništva.

Priloženi spisak korišćene literature je aktuelan, adekvatan i primeren tematici, a reference, tabele, slike i grafikoni su pravilno citirani.

VI ZAKLJUČCI ODNOSNO REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Realizacijom istraživanja koja su obavljena u okviru ove doktorske teze ostvareni su značajni doprinosi: objedinjen je skup teorijskih i empirijskih pristupa u oblasti lokalnog privrednog razvoja u uslovima globalizacije; utvrđena je povezanost efikasnosti privrednog razvoja sa većim učešćem lokalne samouprave u planiranju i vođenju ekonomske politike na svom području; definisani su faktori koji imaju najveći uticaj na lokalni ekonomski razvoj, kao i faktori koji negativno utiču na taj process; ukazano je na neophodne korake u kreiranju buduće ekonomske politike sa ciljem smanjenja nezaposlenosti, povećanja konkurentnosti i životnog standarda stanovništva.

Istraživanje, koje je realizovano u okviru ove doktorske disertacije ima više teorijskih i empirijskih doprinosa. Osnovni teorijski doprinos se ogleda u sagledavanju savremenih globalnih kretanja i njihovog uticaja na ekonomsku razvijenost pojedinačnih zemalja, gde je konkurencija prisutna i na lokalnom, a ne samo nacionalnom nivou. Praktične implikacije reflektuju se u smislu, da će rezultati ove studije biti značajan empirijski dokaz i preporuka nosiocima ekonomske politike, kako na lokalnom, isto tako i regionalnom i centralnom nivou, u kom pravcu i na koji način da usmeravaju svoje buduće korake u strategiji sveukupnog razvoja.

Iz svega napred navedenog sledi zaključak da je oblast privrednog razvoja u uslovima globalizacije i tranzicije veoma kompleksna, tako da istraživanja koja su realizovana u okviru ove disertacije predstavljaju i osnov za neka buduća istraživanja na temu uloge lokalne vlasti u ekonomskom razvoju zemlje.

VII KONAČNA OCENA DOKTORSKE DISERTACIJE:

1. Disertacija je napisana u skladu sa obrazloženjem navedenim u prijavi teme.
2. Disertacija sadrži sve neophodne elemente bitne za razumevanje obrađene teme i dobijenih rezultata. Sačinjen je obiman i sveobuhvatan pregled literature, istraživanje je izvedeno na primeren način, a prikupljeni podaci su adekvatno obrađeni i protumačeni, uz jasno izložene zaključke, prezentovane u skladu sa odgovarajućim teorijskim znanjem iz predmetne oblasti.
3. Disertacija je originalan doprinos nauci po tome što na jedan sveobuhvatan, celovit i metodološki način pristupa predmetu istraživanja i definiše glavne probleme koji se tiču mogućnosti efikasnog učešća lokalne samouprave u privrednom razvoju Srbije. Na ovaj način je pružen jasan i opsežan uvid u problematiku kojoj na našim prostorima nije posvećena adekvatna pažnja a koja je veoma aktuelna zbog ekonomske pozicije u kojoj se Srbija nalazi.

Na osnovu prethodno izvršene analize doktorske disertacije konstatuje se da je uspešno obrađen postavljeni predmet i cilj istraživanja, da su dokazane postavljene hipoteze, da se kandidat uspešno služio metodološkom i teorijskom aparaturom, iznevši pri tome, niz novih detalja koji mogu poslužiti u praksi vođenja ekonomske politike i privrednog razvoja u savremenim tržišnim uslovima.

4. Nedostaci disertacije

Nisu uočeni nikakvi nedostaci.

VIII PREDLOG:

Na osnovu ukupne ocene disertacije, komisija predlaže:

- 3. Da se doktorska disertacija prihvati, a kandidatu odobri usmena odbrana pred imenovanom komisijom.**

U Beogradu, 17.07.2018. god.

ČLANOVI KOMISIJE:

Dr Slavko Božilović, redovni profesor, emeritus
predsednik komisije

Dr Nebojša Zakić, redovni profesor Fakulteta za
preduzetnički biznis i menadžment nekretnina
Univerziteta Union-Nikola Tesla u Beogradu, mentor

Dr Slavomir Miletić, redovni profesor Ekonomskog
fakulteta Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem
u Kosovskoj Mitrovici,
spoljni član komisije

Dr Ivan Šijaković, redovni profesor Fakulteta za
preduzetnički biznis i menadžment nekretnina
Univerziteta Union-Nikola Tesla u Beogradu,
član komisije